

Miljø- og Planlægningsudvalget
MPU alm. del - Bilag 57
Offentlig

Til medlemmerne af Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg

Århus, den 1. november 2004

Anmodning om foretræde for Miljø- og Planlægningsudvalget om konsekvenserne af hhv. lukning eller videreførelse af Dansk Center for Byøkologi.

Bestyrelsesformand Ole Løvig Simonsen og undertegnede direktør Anders Pedersen, Dansk Center for Byøkologi (DCB) skal hermed anmode om foretræde for Miljø- og Planlægningsudvalget med henblik på at redegøre for dels konsekvenserne af en lukning af DCB og dels en plan for videreudvikling af centret.

Hvad angår centrets virke og resultater siden etableringen i 1997 tillader vi os at henvise til den til udvalgets medlemmer allerede tilsendte udgivelse "På vej mod bæredygtige byer", oktober 2004.

Dansk Center for Byøkologi blev etableret i 1997 på anbefaling af Miljøministeriets Rådgivende Udvalg om Byøkologi, som i sin betænkning fra 1994 understregede, at der var behov for et nationalt byøkologisk videns- og formidlingscenter, som skulle indsamle, evaluere og formidle viden om byøkologiske løsninger. Centret blev efter en konkurrence om lokalisering placeret i Århus og etableret som en fond i samarbejde mellem Miljøministeriet, Boligministeriet og Århus Kommune. Centret hører nu under Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Etableringen af centret skete med Finansudvalgets accept af, at den på Finanslov 1996 anførte reserve på konto 23.11.79.50 på 25 mio. kr. kunne ydes som tilskud på op til 25 mio. kr. til etablering af centret. Ved rekonstruktionen af centret i november 1999 blev det vedtaget, at bevillingen skulle anvendes til ydelse af drifts- og projektilskud til centret frem til udgangen af 2004. Endvidere blev aftalt, at centrets virksomhed skulle nedlægges ved udgangen af 2004, med mindre dette synes uhensigtsmæssigt.

Centret har indenfor de sidste par år præsenteret Økonomi- og Erhvervsministeriet for planer, som kunne sikre en videreførelse af centrets aktiviteter, men som krævede fortsat driftstilskud inden for 25 mio. kr.'s rammen. (Ved udgangen af indeværende år forventes trækker på reserven at være på ca. 21,6 mio. kr). Imidlertid har ministeriet meddelt afslag på fortsat driftstilskud med henvisning til rekonstruktionsaftalen fra nov. 1999.

På det seneste har centret i samarbejde med Arkitektskolen i Aarhus og Teknologisk Institut skitseret et oplæg til en vision og udviklingsopgave, som skal føre til dannelsen af et højt kvalificeret tværfagligt forsknings-, udviklings-, videns- og formidlingscenter under overskriften "Bæredygtige Byer og Bygninger" (3B).

Dette oplæg, der følger vedlagt, forudsætter, at udviklingen af 3B sker i DCB regi.

Jægergårdsgade 97
Postboks 5095
8100 Århus C
Tlf.: 8940 5880
Fax: 8940 5884

E-mail: dcue@dcue.dk
www.dcue.dk

Dansk Center for Byøkologi er etableret som en fond efter aftale mellem By- og Boligministeriet, Miljø- og Energiministeriet og Århus Kommune med det mål at styrke den byøkologiske indsats i Danmark, både kvantitativt og kvalitativt. Centret støttes fagligt og finansielt af Foreningen Dansk Byøkologi.

SE-nr. 19 67 67 06

Det nødvendige kapitalbehov til udviklingen af 3B er skønnet til minimum 1.650 t.kr., der påtænkes dækket ind ved forbrug på 900 t.kr. af centrets egenkapital, der forventes at være på lidt over 1 mio. kr. ved udgangen af 2004 og ved finansiel støtte på min. 750 t.kr. fra Fonden Realdania.

Imidlertid kan centret i henhold til sine vedtægter ikke uden tilladelse fra Erhvervs- og Byggestyrelsen fortsætte driften ud over 2004 og har derfor forespurgt styrelsen, om dette er muligt. Styrelsen har i skrivelse af 22. oktober 2004 meddelt, at under forbehold af Finansministeriets accept, kan styrelsen godkende, at arbejdet med udviklingsprojektet foregår i regi af DCB i minimum 2-3 år fra 1. nov. 2004.

I vedlagte oplæg opereres der imidlertid med en udviklingsperiode på 10 måneder, og såvel Arkitektskolen, Teknologisk Institut som DCB finder, at det ikke vil være hensigtsmæssigt at strække perioden udover 1 år.

I øjeblikket er situationen derfor den, at DCB sandsynligvis må lukke ned d. 31. dec. d.å. og fortsætte den afvikling af centret, som blev påbegyndt d. 31. okt. d.å., hvis ikke Erhvervs- og Byggestyrelsen imødekommer ønsket om en udviklingsperiode på 1 år.

Lukker centret endeligt ved udgangen af indeværende år, vil en stor del af den viden og de kompetencer, som er opbygget i centret, gå tabt netop nu, hvor der fokuseres mere og mere på bæredygtige byer og byggeri. I den forbindelse tillader vi os at fremhæve fra PLS Rambølls evalueringsrapport fra 2002 at: "DCB har formået at forvalte public service-forpligtelsen på en sådan måde, at interviewpersonerne generelt er enige om, at centret i særklasse er den førende vidensinstitution om byøkologi i Danmark. Fagligt set er det her, at spidskompetencen er koncentreret, og mange roser centret for at være god til at give relevant henvisning, hvis de ikke selv har et svar."

Derfor finder vi det vigtigt - ikke mindst ud fra en samfundsmæssig synsvinkel - at få udviklet 3B og få analyseret, om det nødvendige projektvolumen kan tilvejebringes til, at dette center kan klare sig på markedsøkonomiske vilkår.

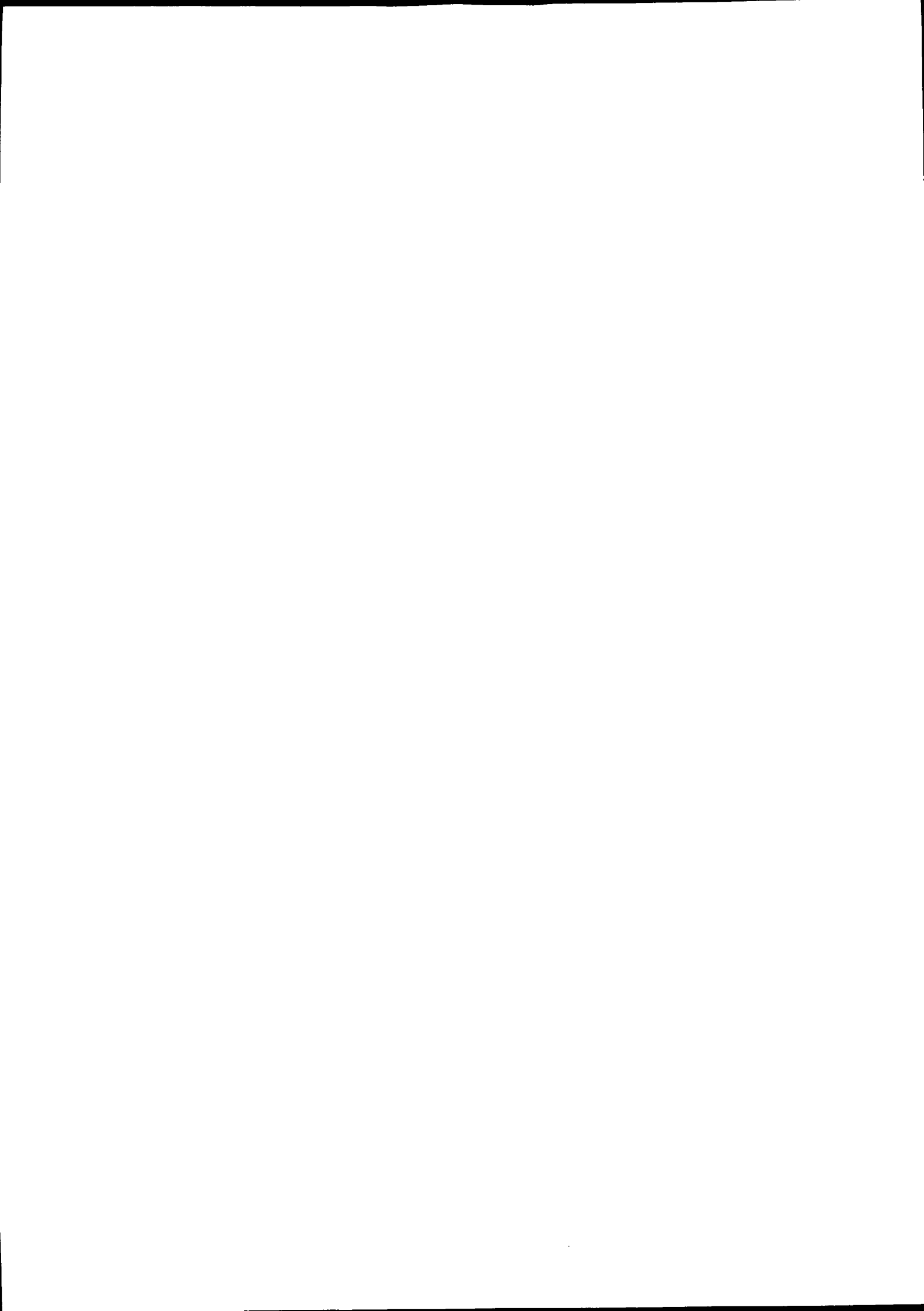
Det er derfor vort håb, at vi meget hurtigt kan få foretræde for Miljø- og Planlægningsudvalget og uddybe konsekvenserne af henholdsvis en afvikling eller udvikling af Dansk Center for Byøkologi.

Venlig hilsen

Anders Pedersen

Enslydende skrivelse med tilhørende bilag er samtidig hermed tilsendt Folketingets Boligudvalg.

Revideret oplæg september 2004 for

Center for Bæredygtige Byer og Bygninger, 3B.

Baggrund, vision, mål, strategi, proces

Indledning

Dette oplæg skitserer en vision og en udviklingsproces i dialog mellem Arkitektskolen i Aarhus (AAA), Teknologisk Institut (TI) og Dansk Center for Byøkologi (DCB), som skal føre til formulering og dannelse af et højt kvalificeret tværfagligt forsknings-, udviklings-, videns- og formidlingscenter under overskriften "Bæredygtige Byer og Bygninger" (3B). Dette center skal bidrage til opbygning og udvikling af viden og kompetence på by- og bygningsniveau fortrinsvis rettet mod tætte bymæssige sammenhænge, ved især at fokusere på den nødvendige kobling imellem anvendelig og oplevelsesrig arkitektur og moderne teknologi. Centret vil sikre Danmark plads i den europæiske elite indenfor bæredygtig byudvikling, og centret vil være unikt i sin tværfaglige tilgang og sin kobling af teori og praksis.

Baggrund

Bæredygtighed er et bredt begreb, der har en miljømæssig, social og økonomisk dimension. Den mest anvendte definition, der kan refereres til, er Brundtland definitionen "En bæredygtig udvikling er en udvikling, som opfylder de nuværende behov uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare".

Ingeniører arbejder primært ud fra den målbare miljømæssige del af bæredygtighedsbegrebet, mens arkitekter traditionelt tager sig af de sociale, konstruktive og æstetiske dele, og visse økologer også inddrager de biologiske aspekter. Det er disse positioner, som det nye center vil danne bro mellem for netop at forholde sig korrekt til bæredygtighedsbegrebet.

Arkitekturen har traditionelt haft byens funktionelle og æstetiske formgivning som virkefelt. I det 21. århundrede vil en ansvarlig arkitektonisk praksis også inkludere hensyn til det globale miljø, som det fremhæves i både UIA (l'Union Internationale des Architectes) og AAs (Akademisk Arkitektforening) miljøprogram:

"Det er AA's opfattelse at den arkitektoniske kvalitet bør omfatte et kvalificeret arbejde med miljøet på alle niveauer og i alle de discipliner, som er omfattet af arkitektens praksis" (AA, juni 2002).

Bæredygtig bygningsteknik – forstået som teknik i bygninger og teknik omkring fremstilling af materialer og komponenter, har på den anden side været forbeholdt teknologer, uden megen skelen til den arkitektur som den skal indgå i. Resultatet har været at forbrugeren alt for ofte må stå i valget imellem en teknisk eller en designmæssig god løsning. Dette virker ikke fremmede for hverken god arkitektur eller hensigtsmæssige teknologier.

Dette er vigtigt idet byen repræsenterer et stort ressourceforbrug og en stor miljøbelastning. Derfor vil udvikling og etablering af arkitektonisk kvalitative og teknologisk optimerede bæredygtige byer og bygninger være afgørende for, om en global bæredygtig praksis kan realiseres. I et 50 års-perspektiv påpeger Byggepanelet (produktpanel for byggesektoren, nedsat af Miljøstyrelsen, 2001) behov for en faktor-10 reduktion af miljøbelastningen i Europa. Der skal udvikles sammenhængende og kreativ tværfaglig nytænkning omkring byens arealudnyttelse, infrastruktur, ressourceudnyttelse, teknologiske infrastruktur og naturindhold, hvis blot dele af denne målsætning skal nås.

I Danmark er bæredygtige bygninger og bebyggelser i et vist omfang søgt definerede, udviklede og realiserede. Et eksempel er Danmarks første 'Passiv Haus'-bebyggelse (med ekstremt lavt energiforbrug og beskeden miljøbelastning), der snart realiseres i Lystrup, og som er resultat af en international arkitektkonkurrence initieret og fulgt op af Dansk Center for Byøkologi.

Samtidigt foregår der på Teknologisk Institut omfattende aktiviteter indenfor bæredygtige teknologier. Disse aktiviteter rangerer fra renere teknologier, som eksempelvis "grøn beton", over energioptimering i bygninger til effektiv – og dermed ressourcebesparende udførelse og projektering.

På overordnet byniveau findes en række aktuelle, europæiske forsknings- og udviklingsprojekter bl.a. i tysk og hollandsk sammenhæng, ligesom en række EU-initiativer omkring bæredygtig byudvikling er i gang (et eksempel er projekt 'Ecocity' med projekter i 7 EU-lande, f.eks. 'City of short distances').

Derimod savnes markant dansk forskning og initiativer på byniveau, som repræsenterer en tæt kobling af arkitektonisk kvalitet og bæredygtighed. Det er således karakteristisk, at der ikke i Danmark kan fremvises urbane eksempler med bæredygtige planstrategier, som kan matche de kendte eksempler fra vore nabolande.

Dansk Center for Byøkologi har i perioden 1997-2004 indsamlet og formidlet viden om bæredygtige løsninger vedr. planlægning, byggeri, bynatur, forbrug og adfærd. En evaluering af centrets indsats gennemført af PLS Rambøll i 2002 konstaterer, at centret har en unik viden om byøkologi, formår at formidle viden om byøkologi, påvirker dagsordenen for byøkologi i Danmark, og at arbejdet er præget af seriøsitet, neutralitet og professionalisme. Det er derfor naturligt at dele af dette centers faglige medarbejderstab, som besidder betragtelig viden indenfor feltet, samt har adgang til udstrakte internationale, især europæiske netværk med både praksis og forskning på by- og bygningsniveau, indgår i den nye centerdannelse. DCB indstiller sine faglige aktiviteter pr 31.10.04., hvorefter centret omdannes til et udviklingscenter, med det formål at danne 3B. Herefter vil centrets aktiver og udvalgte medarbejdere blive overført til TI og evt. AAA, hvor de helt eller delvist vil indgå i det nye centers aktiviteter sammen med de eksisterende medarbejdere på de to institutioner.

Aktiviteterne vil tage udgangspunkt i Regeringens '*Fælles fremtid – udvikling i balance. Danmarks nationale strategi for bæredygtig udvikling*', og i Byggepanelets handlingsplan.

Handlingsplanen nævner forskellige indsatsområder, der er nødvendige for at kunne opfylde Brundtlandrapportens ambitiøse miljømålsætninger, og skal således bl.a. omhandle formidling, bygherre- og driftsansvar, miljøværktøjer, organisering/aftalesystemer, industrialisering og lovmæssig regulering.

Vision

Bæredygtige Byer og Bygninger (3B) danner rammen om en række forsknings-, udviklings-, rådgivnings- og vidensformidlingsaktiviteter med det fælles omdrejningspunkt:

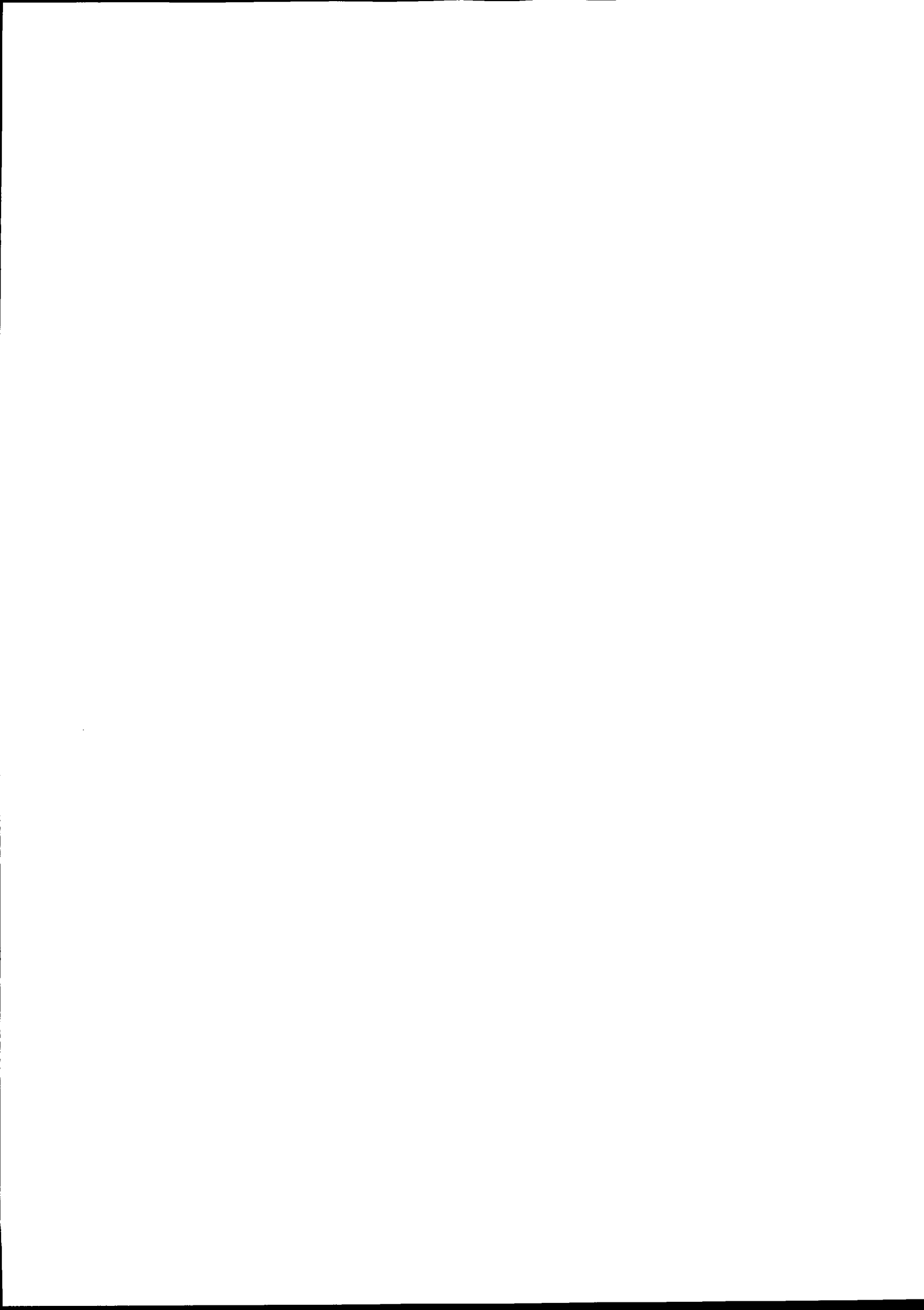
At afsøge, udvikle og fremme anvendelsen af viden og teknikker til optimering af den arkitektoniske og miljømæssige kvalitet af det 21. århundredes urbane strukturer.

Mission

At fremme en arkitektonisk kvalitativ og teknologisk optimeret bæredygtig udvikling i byerne, i et åbent og konstruktivt samarbejde med plan- og byggesektoren og andre relevante aktører.

Målgruppe

Centret skal opbygge viden og generere udviklingsprojekter i tilknytning til praksis: Central og kommunal planlægning, konvertering af eksisterende bystrukturer, industrialisering og procesudvikling, produktudvikling og nybyggeri, og i progressivt samarbejde med offentlige myndigheder, bygherrer, byggeriets brancheorganisationer, materialeproducenter og entreprenører m.fl.

Strategi

Centret skal samle de tværfaglige ressourcer, nationalt og internationalt, som kan generere den nødvendige viden om arkitektur og bæredygtighed i byer og bygninger og formidle denne viden i proaktiv dialog til praksis på by og bygningsniveau.

Faglige aktiviteter:

Center for Bæredygtige Byer og Bygninger rummer tre hovedaktiviteter:

- Forskning og vidensindsamling, herunder udbygning af databaser og bibliotek, og vejledning af Ph.D-studerende, bl.a. erhvervs-Ph.D'ere. Forskning omfatter både grundforskning og strategisk forskning. Til forskningsdelen prioriteres tæt samarbejde/udveksling med udenlandske forskningsinstitutioner med tilsvarende emneområder.
- Projekt- og rådgivningsarbejde, rettet mod praksisprojekter lige fra store, omfattende udviklingsopgaver til mindre konsulenttydelser med udviklings- og formidlingspotentialer.
- Formidling, bl.a. drift af hjemmeside og databaser, afholdelse af konferencer, seminarer, foredrag og kampagner rettet mod den professionelle byggebranche, samt undervisning.

Konkret kan disse aktiviteter tilknyttes emner som:

Projekt- og rådgivningsarbejde

- Bygherrerådgivning.
- Udvikling og implementering af benchmarking systemer, som f.eks. Best practice - registrering og analyse af faktuelle miljødata for en række udvalgte, miljøoptimerede bygninger (er igangsat ved DCB).
- Implementering af bæredygtighed i normer, standarder, cirkulærer mm.
- Udvikling af simple livscyklusvurderingsværktøjer/miljømærker, som inkluderer hele bæredygtighedsbegrebet inkl. arkitektonisk kvalitet.
- Udvikling af nye, smarte løsninger som eksempelvis selvrensende betonfliser, der suger NOx mm - altså et eksempel på en løsning, der forener æstetik, teknik og miljø.
- Indeklimamæssige problemstillinger.
- Udvikling af bygværker, der udnytter de anvendte byggematerialers evne til at lagre og udveksle varme.
- Kortlægning og analyse af en række udvalgte nyere europæiske bybygningseksempler med arkitektonisk og miljømæssig interesse.
- 'Urbania' - en digital model af fremtidens bystruktur - et tværfagligt forskningsprojekt med deltagelse af arkitekter, sociologer, biologer og ingeniører.
- Udviklingsprojekt 'Den høje, tætte, gode by' i samarbejde med en progressiv kommune.
- 'Arkitektur og Bæredygtighed i Dansk Boligbyggeri' - igangværende projekt hvor Dansk Center for Byøkologi samarbejder med Boligforeningen Ringgården og Carl Bro A/S - projektet er del af et EU-støttet projekt SHE (Sustainable Housing in Europe) med deltagelse af 5 EU -lande.

Formidling

- Forsknings- og projektafledte konferencer og seminarer for offentligheden/plan- og byggesektoren - f.eks. konference om tætbykriterier.
- Databaser som f.eks. www.danskyokologi.dk - en registrering og præsentation af dansk lokalplanlægning og byggeri med miljøindhold.

Procesbeskrivelse

Da Center for Bæredygtige Byer og Bygninger delvist baserer sig på kobling af eksisterende kompetencer på hhv AAA, TI og DCB, vil det være funktionsdygtigt fra den ene dag til den anden. Da hensigten med centret imidlertid er at skabe et nordeuropæisk center of excellence, skal der gives tid til følgende udviklingsproces:

Fase 0. Udfasning af DCB, oktober 2004.

DCB opgør sine faglige og materielle ressourcer, tilpasser medarbejderstaben og fonden reformuleres til et udviklingsselskab

Fase 1. Udvikling af 3B indtil september 2005.

I perioden defineres og implementeres bl.a. forskningsprogram, undervisningsprogram, formidlingsstrategi og en langsigtet økonomisk plan. Sideløbende hermed gennemføres projekter, og konsulentopgaver, og de nødvendige projekter søges og bevilges.

Fase 2. Åbning af centret oktober 2005.

DCB's medarbejdere overføres til TI, såfremt det nødvendige projektvolumen er tilvejebragt, og 3B påbegynder sin egentlige aktivitet.

Organisation

Center for Bæredygtige Byer og Bygninger etableres som et virtuelt center imellem Arkitektskolen i Aarhus og Teknologisk Institut. Centrets medarbejdere indgår i Teknologisk Institut og eventuelt AAAs normale organisationer, og der tilknyttes en centerbestyrelse af repræsentanter fra AAA, TI samt centrale personer fra dansk planlægning og byggeri.

Århus september 2004

Peter Kjær
Rektor
Arkitektskolen i Aarhus

Bjørn Lykke Jensen
Direktør
Teknologisk Institut

Anders Pedersen
Direktør
Dansk Center for Byøkologi

